

Posudek bakalářské práce V. Husákové Manipulace prostřednictvím verbální komunikace

Bakalářská práce posluchačky Věry Husákové je věnována otázkám verbální komunikace a možnostem ovlivňování, přesvědčování a manipulování prostřednictvím verbální komunikace. Práce je strukturována do čtyř částí, jejichž logika sleduje záměr autorky uvést čtenáře do problematiky obecným teoretickým úvodem o verbální komunikaci, a pak přes speciální kapitolu věnovanou možnostem a přístupům manipulace jej dovést k výzkumné části, v níž prokazuje schopnost samostatně řešit tematicky relevantní problém.

V první části se autorce podařilo stručným a srozumitelným způsobem postihnout základní definice a pojmy vztahující se k verbální komunikaci. Výběr témat a jejich řazení naznačilo orientaci autorky, kde je jednoznačně důraz na přiblížení obsahových a procesuálních stránek komunikace.

Druhá část práce je přes svůj malý rozsah přínosná a v kontextu práce důležitá. Postihuje významné neverbální aspekty v řečové komunikaci, charakterizuje běžné řečové styly a druhy interpersonální komunikace.

Z teoretických částí práce je třetí kapitola nejzdařilejší. Autorce se podařilo ukázat širší možných způsobů a technik ovlivňování a manipulace prostřednictvím verbální komunikace. Odkazy na pramennou literaturu jsou reprezentativní a relevantní. Na této části práce oceňuji zejména to, že se autorce podařilo svázat objasnění mnoha teoretických konceptů s výstižnými příklady manipulace z oblasti marketingu, médií a politiky.

V empirické části práce se posluchačka rozhodla demonstrovat možnosti ovlivňování prostřednictvím jednoduchého experimentu. Jako předmět ovlivnění si ze tří značně kontroverzních témat (potraty, trest smrti, eutanázie) vybrala postoj k eutanázii. Změna postoje je zjišťována opakovaným měřením na jednopoložkové škále před a po expozici negativně či pozitivně formulovanému textu. Jako výzkumní subjekti byli využiti posluchači prvního ročníku FHS. Ve výsledcích se posluchačka pokouší o dokumentaci změny pohledu (přesněji by bylo spíše postoje) k eutanázii. Zjištěné změny jsou prezentovány shrnutím posunů na škále v případě expozice pozitivnímu, resp. negativnímu textu. Na této části práce lze ocenit originalitu nápadu, nicméně z mého hlediska právě zpracování empirické části bakalářské práce vyvolává nejvíce rozpaků.

Jestliže až dosud jsem ve svém posudku uváděl kladné stránky předložené práce, je na místě připomenout také slabiny práce. Ty bych chtěl shrnout ve třech bodech:

- 1) velký rozsah látky zapracované do teoretické části vede místy k přílišným zjednodušením. Např. Kellyho teorie osobních konstruktů je na straně 12 prezentována ve čtyřech větách s odkazem na nepřímý zdroj [Hayesová, 1998]. Je jasné, že na tak malém prostoru se pak nepodařilo postihnout podstatu Kellyho přínosu k atribuční teorii a změnám postojů. Kdyby tento odstavec nebyl nazván Kellyho teorie osobních konstruktů, nikoho by patrně ani nenapadlo, že odstavec je věnován Kellyho práci. Poněkud neorganicky působí na jiném místě v práci Berneho transakční analýza, jež našla větší uplatnění spíše v oblasti klinické a poradenské jako explanační rámec pro poruchy v oblasti interpersonálních vztahů, než jako

model manipulace v komunikaci. Důkladnější promyšlení vazeb mezi koncepty s nimiž autorka pracovala a kritičtější selekce zpracovaných témat by zvýšila kvalitu teoretické části práce.

2) jako nedostatek vnímám pominutí sociálně psychologického rozměru sledované problematiky. Domnívám se, že jádro práce včetně formulace cíle empirické části se týká změny postojů. Problematika změny postojů je jedno z klíčových témat sociální psychologie a trochu mě překvapuje, že toto není v práci ani okrajově zmíněno. Alespoň krátká zmínka o atribuční teorii, teorii kognitivní disonance by ve vztahu k řešenému byla na místě.

3) poslední výtky se týká zpracování empirické části. Aplikace elementárních postupů deskriptivní statistiky by nesmírně pomohla čtenáři, aby se orientoval ve výsledcích a mohl posoudit změnu, která je v práci shrnuta přinejmenším značně naivně výčtem posunů o x bodů u n osob, příp. grafickou prezentací počtu respondentů u nichž byla změna registrována. Čtenář se tak nedovídá ani základní informaci o tom, jaký je postoj dotázaného souboru k eutanázii před expozicí textu a nemůže posoudit, zda popisované posuny v postojích jsou statisticky významné nebo variují v oblasti náhody. V žádném případě nechci přeceňovat význam statistického zpracování, domnívám se však, že vzhledem k povaze výzkumné části této práce by alespoň jednoduché statistické zpracování mělo být samozřejmým standardem.

Závěr: Předkládaná bakalářská práce je poctivým pokusem o odborné zpracování společensky aktuálního a závažného tématu. Jednoznačným kladem práce je důkladné přehlednutí problematiky z hlediska teorie komunikace s důrazem na procesuální aspekty možností manipulace v oblasti verbální komunikace. Vzhledem k originalitě přístupu je nutné ocenit i výzkumnou otázku řešenou v empirické části práce. Dílčí výhrady, které jsem výše uvedl, nepřevažují nad klady práce, proto ji doporučuji přijmout.

Hodnotím práci jako velmi dobrou a oceňuji ji 32 kredity (2+).

PhDr. L. Csémy

V Praze, 15. června 2006